

Investigating the relationship between the characteristics of the company and the audit committee with the quality of financial reports

Masoomeh Vasheghani Farahani^{1*}, Mohammadreza Vatanparast², Esmail Fadaei Kaloorazi³

1,3. Deylaman University, Lahijan, Iran

2. Islamic Azad University, Rasht Branch, Iran

Abstract

In recent years, legislator have adopted several laws to create these mechanisms to improve financial reporting quality. One of these rules is the requirement for companies to form an audit committee. Therefore, the main purpose of this research is to investigate the relationship between the audit committee and the quality of financial reports in companies listed on the Tehran Stock Exchange. This research is descriptive in nature and applied in terms of its purpose. The population of the study is all of the companies listed on the Tehran Stock Exchange that 82 companies were selected during 2014 to 2018 for research hypotheses. The sampling method in this study is a systematic elimination. Estimation of the research model in the form of panel data and analysis is based on the fixed effects model and random effects by Eviews and SPSS software based on the combined data. Results indicated that the audit committee had a positive relationship with the quality of disclosure of financial reports in companies listed on the Tehran Stock Exchange.

Keywords: Audit committee, Disclosure quality of financial reports, Corporate governance, Tehran Stock Exchange.

* Corresponding author: Masoomeh Vasheghani Farahani, marjan.vfar@yahoo.com

بررسی رابطه بین ویژگی‌های شرکت و کمیته حسابرسی با کیفیت گزارشات مالی

معصومه واشقانی فراهانی*
محمدرضا وطن پرست
اسماعیل فدائی کلورزی

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی دیلمان لاهیجان، ایران
استادیار حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی رشت، ایران
عضو هیات علمی گروه حسابداری موسسه آموزش عالی دیلمان لاهیجان، ایران

چکیده

در سال‌های اخیر، قانونگذاران برای ایجاد سازوکارهای مزبور جهت ارتقای کیفیت گزارشگری مالی، قوانین متعددی تصویب نموده‌اند. یکی از این قوانین، الزام شرکت‌ها به تشکیل کمیته حسابرسی می‌باشد. از این رو هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه بین کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشات مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. این تحقیق از لحاظ ماهیت از نوع توصیفی و از لحاظ هدف، کاربردی است. جامعه آماری پژوهش کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران هستند که ۸۲ شرکت طی دوره زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ برای آزمون فرضیه‌های پژوهش انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، حذف سیستماتیک است. برآورد مدل پژوهش در قالب داده‌های تابلویی و تحلیل براساس مدل اثرات ثابت و اثرات تصادفی توسط نرم افزار E-Views بر مبنای داده‌های ترکیبی انجام شده است. یافته‌های تحقیق حکایت از تأیید رابطه مثبت بین کمیته حسابرسی با کیفیت افشای گزارش‌های مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد.

واژگان کلیدی: کمیته حسابرسی، کیفیت افشای گزارش‌های مالی، حاکمیت شرکتی، بورس اوراق بهادار تهران.

۱. مقدمه

کیفیت گزارش‌های مالی همواره موضوع مورد علاقه هیأت‌های مدیره، سهامداران، محققین و خود حسابداران حرفه‌ای بوده و هست. در سال‌های اخیر موج رسوایی‌های حسابداری که در جامعه مالی بین‌المللی رخ داده است منجر به افزایش سؤالات و نگرانی‌هایی در مورد کیفیت گزارشگری مالی شده است (براون و همکاران، ۲۰۱۰). گزارشگری مالی محصول نهایی فرآیند حسابداری مالی، ارائه اطلاعات مالی به استفاده‌کنندگان مختلف، اعم از استفاده‌کنندگان داخلی و استفاده‌کنندگان خارج از واحد تجاری، در قالب گزارش‌های حسابداری است (آکجو و همکاران، ۲۰۱۷). آن گروه از گزارش‌های حسابداری که با هدف تأمین نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان خارج از واحد تجاری تهیه و ارائه می‌شوند، در حیطه عمل گزارشگری مالی قرار می‌گیرند. صورت‌های مالی، بخش اصلی فرآیند گزارشگری مالی را تشکیل می‌دهند. در حال حاضر، یک مجموعه کامل صورت‌های مالی شامل ترازنامه، صورت سود و زیان، صورت سود و زیان جامع و صورت جریان وجوه نقد و یادداشت‌های توضیحی می‌باشد. دیگر موارد تشکیل‌دهنده گزارشگری مالی، مواردی از قبیل گزارش مدیران درباره فعالیت واحد تجاری و گزارش تحلیلی مدیران می‌باشد که همراه با گزارش حسابرس مستقل (و حسب مورد گزارش بازرس قانونی) و صورت‌های مالی، مجموعه‌ای تحت عنوان گزارش مالی سالانه را تشکیل می‌دهند (بولو و همکاران، ۱۳۹۶). سایر گزارش‌های مالی که به طور موردی و با اهداف خاص تهیه می‌شوند، در برگیرنده مواردی از قبیل گزارش‌های مالی تهیه شده به منظور دریافت تسهیلات مالی از بانک‌ها، گزارش توجیهی هیئت مدیره جهت افزایش سرمایه در مورد شرکت‌های سهامی، و اظهارنامه مالیاتی می‌باشند (کمیته تدوین استانداردهای حسابداری، ۱۳۹۵). گزارش‌های مالی همواره باید برای کمک به کاربران در تصمیم‌گیری، اطلاعات قابل اعتمادی را ارائه نمایند. گزارش مالی بایستی در بردارنده اطلاعات مربوط، قابل اعتماد، قابل مقایسه و قابل فهم باشد (کاماروزمان و همکاران، ۲۰۰۹). هر چه شرکت‌ها درباره ارقام موجود در گزارش‌های مالی صریح‌تر باشند میزان شفافیت نیز بیشتر خواهد بود. کیفیت گزارش مالی توسعه دادن شفافیت و انتشار گزارش سالانه با کیفیت از طریق افشای جامع و کامل می‌باشد (براون و همکاران، ۲۰۱۰). کیفیت گزارشگری مالی سبب پیش‌بینی بهتر جریان‌های نقدی آتی شرکت برای سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی می‌شود. واضح است که قانون‌گذاران و سرمایه‌گذاران برای داشتن گزارشگری مالی با کیفیت بالا هم عقیده هستند؛ زیرا اعتقاد غالب اینست که کیفیت گزارشگری مالی مستقیماً روی بازارهای سرمایه اثر می‌گذارد (اخگر و کرمی، ۱۳۹۳).

کمیته‌های حسابرسی از زمان آغاز به کار خود در اوایل دهه ۱۹۴۰ میلادی نقش مهمی در اداره امور شرکت‌ها داشته و در دو دهه اخیر، در پی رسوایی‌های شرکت‌های بزرگ اهمیت آن در سایه اهمیت اصول حاکمیت شرکتی افزایش یافته است (ورشور، ۲۰۰۸). این کمیته از طریق نظارت بر روند گزارشگری مالی شامل سیستم کنترل داخلی و استفاده از اصول پذیرفته شده حسابداری و نیز نظارت بر عملکرد حسابرسی مستقل و حسابرس داخلی، موجب می‌شود تا اشتباهات عمدی و سهوی در اندازه‌گیری‌های حسابداری و افشای موارد با اهمیت مالی و نیز کلاهبرداری و اعمال غیرقانونی مدیریت، کاهش یابد. کمیته حسابرسی کیفیت اطلاعات را به طور مستقیم از طریق نظارت بر گزارشگری مالی افزایش می‌دهد. همچنین کیفیت اطلاعات و کنترل‌های قوی می‌تواند منجر به افزایش اعتماد و اطمینان سرمایه‌گذاران از کیفیت گزارشگری و کارایی بازارهای مالی گردد. نبود اعضای موظف در کمیته حسابرسی باعث می‌شود تا حساب‌برسان بتوانند مسایلی چون نقاط ضعف

کنترل داخلی، اختلاف نظر با مدیریت درباره اصول و روش های حسابداری، نشانه های احتمالی از سوء استفاده های مدیریت یا سایر اعمال غیرقانونی مسئولان شرکت را با کمیته حسابرسی، صریح تر مطرح نمایند (لاری دشت بیاض و اورادی، ۱۳۹۵). ویژگی های کمیته حسابرسی از قبیل استقلال، اندازه، تعداد جلسات، مهارت اعضای کمیته برای اثربخشی کمیته حسابرسی اهمیت زیادی دارند. مطالعات پیشین اظهار داشتند که ویژگی های واقعی کمیته حسابرسی برای اثربخش بودن کمیته در انجام وظایف حیاتی می باشد (الزبان و ساوان، ۲۰۱۵). اثربخشی کمیته حسابرسی از عوامل زیادی نشأت می گیرد که یکی از مهمترین آنها وجود اعضای با تخصص مالی در کمیته حسابرسی است که طبق پژوهش های انجام شده منجر به کیفیت گزارشگری مالی بالاتر می شود (الشائیر و همکاران، ۲۰۱۷). در صورتی کار کمیته حسابرسی اثربخش خواهد بود که اعضای کمیته حسابرسی در حوزه های حسابداری، حسابرسی کنترل داخلی و گزارشگری مالی متخصص باشند (کامیابی و بوژمهرانی، ۱۳۹۵). امروزه در برخی کشورهای توسعه یافته، بسیاری از شرکت ها کمیته حسابرسی تشکیل داده اند تا نقش ناظر بر رویه ها و نحوه ی عمل حسابداری و گزارشگری مالی واحدهای اقتصادی را به عهده گیرد. نقش کمیته حسابرسی به عنوان یک عامل مؤثر در افزایش مطلوبیت ارائه گزارش های مالی همچنان ادامه خواهد یافت و کمیته حسابرسی اثربخش، نقشی کلیدی در پر کردن خلاء اعتباردهی که امروز در گزارش های مالی وجود دارد، ایفا خواهد کرد (علوی طبری و عصابخش، ۱۳۸۹). لذا با توجه به مطالب فوق سوال اصلی پژوهش به این صورت عنوان می شود که آیا بین کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشات مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنی داری وجود دارد؟

۲. پیشینه پژوهش

بولو و همکاران (۱۳۹۷) پژوهشی تحت عنوان "الگوی رویکرد حسابداران و حسابرسان به استانداردهای حسابداری و تأثیر آن بر کیفیت اطلاعات حسابداری" انجام دادند. رویکرد عمیق حسابدار و حسابرس، به شیوه تفکر و استدلال آوری آنان در سه بعد جامعیت، تعمق و انعطاف پذیری در هنگام روبه روشن شدن با مسائل حسابداری اشاره دارد. در این مطالعه با استفاده از پرسشنامه و گردآوری دیدگاه های ۳۷ نفر از حسابرسان و ۶۹ نفر از حسابداران، آمار توصیفی، آزمون t تک نمونه ای و دو نمونه ای و رویکرد رگرسیونی، استفاده شد و نسبت به قیاس آنان با یکدیگر و تأثیر رویکرد عمیق حسابداران و حسابرسان نسبت به استانداردهای حسابداری بر کیفیت گزارشگری مالی پرداخته شد. نتایج بررسی ها نشان داد که حسابداران از رویکرد عمیق قابل توجهی بهره مند نیستند و حسابرسان دارای رویکرد عمیق می باشند، بین عمق رویکرد حسابداران و حسابرسان، تفاوت معناداری وجود دارد و نگاه و رویکرد حسابرسان، نسبت به حسابداران، عمیق تر است. همچنین، رویکرد عمیق حسابداران و حسابرسان موجب افزایش کیفیت اطلاعات حسابداری می شود. لاری دشت بیاض و اورادی (۱۳۹۵) پژوهشی تحت عنوان "ویژگی های کمیته حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران" انجام دادند. این پژوهش بررسی تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی (شامل تخصص مالی، استقلال و اندازه) بر حق الزحمه حسابرسی است. به همین منظور، داده های مربوط به شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۳ استخراج شدند. آزمون فرضیه های پژوهش به کمک مدل رگرسیونی داده های ترکیبی انجام گرفت. نتایج پژوهش نشان می دهد که تخصص مالی و استقلال کمیته حسابرسی، ارتباط مثبت و

معناداری با حق الزحمه حسابرسی دارند. ولی ارتباط معناداری بین اندازه کمیته حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی مشاهده نشد. همچنین در ارتباط با متغیرهای کنترلی استفاده شده در این پژوهش، یافته‌ها نشان از ارتباط مثبت و معنادار بین اهرم مالی، نسبت حساب‌های دریافتی و موجودی کالا، اندازه موسسه حسابرسی و تعداد جلسات هیئت مدیره با حق الزحمه حسابرسی دارد.

عبدی و متقی (۱۳۹۵) پژوهشی تحت عنوان "بررسی رابطه بین وجود کمیته‌های حسابرسی و کیفیت افشای اطلاعات" انجام دادند. کیفیت افشا یکی از عوامل مؤثر برای دست‌یابی به بازار کارای سرمایه است. همچنین یکی از وظایف کمیته‌های حسابرسی به عنوان یکی از اجزای حاکمیت شرکتی، نظارت بر کیفیت گزارشگری مالی است. از این رو این تحقیق در صدد است رابطه بین وجود کمیته‌های حسابرسی و کیفیت افشای اطلاعات را بررسی نماید. متغیر وابسته این تحقیق کیفیت افشای اطلاعات است که بر اساس نتایج رتبه‌بندی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس با توجه به امتیاز کسب شده از نظر کیفیت افشا و اطلاع‌رسانی مناسب اندازه‌گیری می‌شود. در این تحقیق از اندازه شرکت، اهرم مالی، استقلال هیئت مدیره، اندازه حسابرسی و رشد شرکت به عنوان متغیر کنترلی استفاده می‌شود. جامعه آماری این تحقیق شرکت‌های بازار اول و بازار دوم بورس اوراق بهادار تهران که پس از در نظر گرفتن شرایطی تعداد ۲۰۸ شرکت به عنوان کل نمونه تحقیق انتخاب شده‌اند. دوره تحفیف ۵ سال (۱۳۸۹-۱۳۹۳) می‌باشد. برای آزمون فرضیات از روش رگرسیون داده‌های تابلویی با روش اثرات تصادفی استفاده شده است. یافته‌های مهم این تحقیق این است که بین وجود کمیته‌های حسابرسی و کیفیت افشای اطلاعات رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

دارابی و محمدی (۱۳۹۵) پژوهشی تحت عنوان "بررسی تأثیر کمیته حسابرسی بر بهبود فرایند گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" انجام دادند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد بین وجود کمیته حسابرسی و بهبود فرایند گزارشگری مالی در شرکت‌ها و همچنین تأثیر آن در تصمیم‌گیری‌های استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی و بهبود عملکرد مدیریت شرکت‌ها و عملکرد حساب‌رسان مستقل و داخلی، رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد.

آکجو و باباتوند (۲۰۱۷) پژوهشی تحت عنوان "حاکمیت شرکتی و کیفیت گزارشگری مالی" انجام دادند. روش نمونه‌گیری در این تحقیق حذفی سیستماتیک (فیلترینگ) بود و تعداد ۷۸ شرکت به عنوان نمونه انتخاب شدند. برآورد مدل تحقیق در قالب داده‌های تابلویی و تحلیل بر اساس مدل اثرات ثابت و اثرات تصادفی توسط نرم‌افزار Eviews و Spss بر مبنای داده‌های ترکیبی انجام شد. یافته‌های تحقیق حاکی از تأثیر معنی‌دار حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی داشت.

کاررا و همکاران (۲۰۱۷) پژوهشی تحت عنوان "کمیته حسابرسی و کیفیت گزارش‌های مالی" انجام دادند. جامعه آماری تحقیق، شرکت‌های موجود در بورس اوراق بهادار فعال کشور اسپانیا طی دوره زمانی، ۲۰۰۱ الی ۲۰۱۰ بود. روش نمونه‌گیری در این تحقیق حذفی سیستماتیک است و تعداد ۲۴۹۹۵ شرکت به عنوان نمونه انتخاب شدند. برآورد مدل تحقیق در قالب داده‌های تابلویی و تحلیل بر اساس مدل اثرات ثابت و اثرات تصادفی توسط نرم‌افزار Eviews و Spss بر مبنای داده‌های ترکیبی انجام شد. یافته‌های تحقیق حاکی از تأثیر کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشات مالی داشت.

الساقی و همکاران (۲۰۱۶) پژوهشی تحت عنوان "بررسی درک حساب‌برسان بر کیفیت گزارشگری مالی در بانک های لیبی" انجام دادند. هدف اصلی این تحقیق بررسی درک حساب‌برسان بر کیفیت گزارشگری مالی بود. این تحقیق از لحاظ ماهیت از نوع توصیفی و از لحاظ هدف کاربردی بود. جامعه آماری تحقیق کلیه بانک های لیبی در بورس اوراق بهادار طی دوره زمانی، ۲۰۰۹-۲۰۱۴ بود. روش نمونه گیری در این تحقیق حذفی سیستماتیک بود و تعداد ۱۰۹ شرکت به عنوان نمونه انتخاب شده بودند. برآورد مدل تحقیق در قالب داده های تابلویی و تحلیل بر اساس مدل اثرات ثابت و اثرات تصادفی توسط نرم افزار اس پی اس اس و اویوز بر مبنای داده های ترکیبی انجام شد. نتایج نشان داد حساب‌برسان درک خوبی از گزارشهای سالانه در بخش بانکی دارند که این ویژگیهای کیفی بالا برای استفاده کنندگان اطلاعات مالی قابل فهمتر و مورد اعتمادتر هستند.

۳. فرضیه پژوهش

با در نظر گرفتن مبانی نظری و نتایج پژوهش های پیشین، فرضیه پژوهش به شرح زیر ارائه می شود:

فرضیه اول: بین کیفیت افشای گزارش های مالی با کمیته حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، رابطه مثبت وجود دارد.

۴. روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ نتایج از نوع کاربردی و از بُعد زمانی از نوع پس رویدادی است. برای آزمون فرضیه های پژوهش، از تحلیل رگرسیون چندمتغیره با کنترل اثرات سال ها و صنایع استفاده شده و برای بررسی حساسیت نتایج به روش برآورد مدل ها، از رویکرد داده های ترکیبی و انتخاب الگوهای مناسب برآورد مدل، استفاده گردیده است. داده های مورد نیاز در این پژوهش به روش کتابخانه ای و از بانک اطلاعاتی ره آورد نوین استخراج شده است.

۴.۱. جامعه و نمونه آماری پژوهش

جامعه آماری پژوهش، شامل تمام شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ است که حائز شرایط زیر باشند:

- ۱- پایان سال مالی شرکت ها منتهی به پایان اسفندماه بوده و در طول دوره مطالعه، تغییر سال مالی نداشته باشند.
 - ۲- از شرکت های فعال در صنایع بیمه ای، بانکی و سرمایه گذاری مالی نباشند.
 - ۳- ارزش دفتری سهام آنها، منفی نباشد.
 - ۴- داده های مورد نیاز جهت محاسبه متغیرها، در دسترس باشد.
- با اعمال محدودیت های فوق، حجم جامعه آماری در دسترس برابر ۸۲ شرکت شده که برای آزمون فرضیه های پژوهش، از آن استفاده گردیده است.

۴.۲. مدل پژوهش

با توجه به چهارچوب نظری و فرضیه ارائه شده، مدل پژوهش بصورت زیر ارائه شده است.

$$\text{ENDISC} = \beta_0 + \beta_1 \text{ACQUAL} + \beta_2 \text{BODSIZE} + \beta_3 \text{SUBOWN} + \beta_4 \text{SIZE}_{t-1} + \beta_5 \text{ROE}_{t-1} + \beta_6 \text{LEV} + \beta_7 \text{DACC}_{i,t} + \beta_8 \text{CFO}_{t-1} + \beta_9 \text{CROSSLIST} + \beta_{10} \text{IND} + \varepsilon$$

که در این مدل:

ENDISC: کیفیت گزارشگری مالی

ACQUAL: کمیته حسابرسی که از اجزاء زیر تشکیل می شود:

ACSIZE: تعداد اعضای کمیته حسابرسی؛ ACMEET: تعداد جلسات کمیته حسابرسی؛ ACIND: درصد اعضای

کمیته حسابرسی مستقل؛ ACEXP: درصد اعضای کمیته حسابرسی با تخصص مالی؛

BODSIZE: تعداد اعضای هیئت مدیره؛

SUBOWN: درصد کل سهام سهامداران؛

SIZE_{t-1}: کل دارایی های سال گذشته؛

ROE_{t-1}: بازگشت سرمایه در سال قبل؛

LEV: کل بدهی به نسبت کل دارایی؛

DACC_{i,t}: ارقام تعهدی اختیاری؛

CFO_{t-1}: جریانات نقد عملیاتی واقعی سال گذشته؛

CROSSLIST؛ IND: متغیر ساختگی صنعت.

۵. یافته های پژوهش

۵.۱. آمار توصیفی

یافته های تحقیق در قالب دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی، در ادامه ارائه خواهند شد. در ادامه به توصیف متغیرهای تحقیق پرداخته می شود. به طور کلی، روش هایی را که به وسیله آنها می توان اطلاعات جمع آوری شده را پردازش کرده و خلاصه نمود، آمار توصیفی می نامند. این نوع آمار صرفاً به توصیف جامعه یا نمونه می پردازد و هدف از آن، محاسبه پارامترهای جامعه یا نمونه پژوهش است. نمونه مورد بررسی طی مقاطع زمانی مورد بررسی ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ می باشد. در این قسمت، میانگین، میانه، انحراف معیار، بیشینه و کمینه (معیارهای پراکندگی) متغیرهای مورد استفاده محاسبه و در جدول شماره ۱ آورده شده است.

جدول ۱. آمار توصیفی

متغیرهای پژوهش	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار
ENDISC	۲/۲۰۲۴	۱/۸۶۵۶	۸/۶۱۱۷	۱/۰۶۱۳	۱/۲۵۸۶
ACQUAL	۱/۱۲۳۵	۱/۰۹۸۶	۱/۷۹۱۷	۰/۰۰۰۰۰	۰/۳۷۳۹
BODSIZE	۵/۰۵	۵	۷	۵	۰/۲۲

متغیرهای پژوهش	میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار
SUBOWN	۳/۰۵۳۸	۳/۰۲۳۶	۵	۱	۰/۴۴۵۶
SIZEt-1	۱۳/۵۳۱۴	۱۳/۵۱۰۱	۱۸/۱۱۵۴	۱۰/۱۶۶۷	۱/۲۲۷۸
ROEt-1	۰/۱۱۹۷	۰/۰۹۳۱	۰/۵۶۲۱	-۰/۲۲۵۱	۰/۱۳۸۴
LEV	۰/۸۶۷۴	۰/۷۷۷۴	۰/۹۷۶۷۶	۰/۳۴۵۶	۰/۴۶۹۴
DACC	۰/۲۴۹۷	۰/۲۰۴۸	۰/۴۹۸۷	-۰/۶۰۱۴	۰/۳۶۶۴
CFOt-1	۱۲/۶۶۸۱	۱۲/۵۸۸۲	۱۷/۱۰۵۵	۵/۹۳۰۷	۱/۹۵۵۹

میانگین، اصلی‌ترین و مهم‌ترین شاخص مرکزی به شمار می‌آید که نشان‌دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است. میانه نقطه‌ای است که یک نمونه را به دو قسمت مساوی تقسیم می‌نماید. به عبارتی دیگر، ۵۰ درصد مشاهدات قبل و ۵۰ درصد مشاهدات بعد از آن قرار دارند. همان‌طور که در جدول ۱ نشان داده شده است، به‌طور کلی، معیارهای پراکندگی، معیارهایی هستند که پراکندگی مشاهدات را حول میانگین بررسی و مقایسه می‌نمایند.

۲.۵. آمار استنباطی

جدول ۲ برآورد مدل پژوهش در راستای فرضیه مطرح شده را نشان می‌دهد. با توجه به اینکه سطح معنی داری آماره F کوچکتر از ۵ درصد بدست آمده است، لذا فرض خطی بودن مدل و معنی داری آن پذیرفته می‌شود. همان‌گونه که در جدول مشخص می‌باشد، نتایج حاصل از برازش مدل تحقیق، حاکی از وجود رابطه مثبت و معنی دار بین کیفیت افشای گزارشگری مالی با کمیته حسابرسی است. از آنجا که آماره t متغیر کمیته حسابرسی، بزرگتر از ۱/۹۶۵ بوده و سطح معناداری آن کوچکتر از ۰/۰۵ است، از این می‌توان با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان ادعا نمود:

✓ بین کمیته حسابرسی با کیفیت افشای گزارش های مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

از سوی دیگر با توجه به اینکه مقادیر عدد معناداری متغیرهای کنترلی نیز بزرگتر از ۱/۹۶۵ و ۱-۱/۹۶۵- بدست آمده است، لذا متغیرهای کنترلی نیز با کیفیت گزارشگری مالی رابطه معنی داری دارند. مقدار دوربین واتسون که آماره وجود خودهمبستگی در جز اخلاص مدل می‌باشد نیز با عدد ۲/۳۵۴، عدم همبستگی بین خطاها را نشان می‌دهد. ضریب تعیین تعدیل شده نیز نشان می‌دهد ۴۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی تبیین شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون فرضیه پژوهش

متغیر	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
Constant	۰/۴۵۹	۰/۰۷۷	۶/۵۹۸	۰/۰۰۰
ACQUAL	۰/۵۰۹	۰/۰۸۸	۵/۵۹۲	۰/۰۰۰
BODSIZE	۰/۴۲۱	۰/۰۵۹	۴/۳۶۲	۰/۰۰۰

متغیر	ضرایب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
SUBOWN	۰/۳۱۸	۰/۰۵۲	۳/۲۶۹	۰/۰۰۰
SIZEt-1	۰/۲۳۷	۰/۰۸۹	۳/۰۰۶	۰/۰۰۰
ROEt-1	۰/۲۹۶	۰/۰۵۵	۳/۶۳۴	۰/۰۰۰
LEV	۰/۳۶۲	۰/۰۸۸	۳/۶۹۸	۰/۰۰۰
DACC	-۰/۲۲۸	۰/۰۸۶	-۲/۹۶۸	۰/۰۲۴
CFOt	-۰/۴۱۲	۰/۰۵۶	-۶/۶۹۵	۰/۰۰۰
آماره F		۱۹/۰۳۶	ضریب تعیین	۰/۴۶۱
سطح معناداری آماره F		۰/۰۰۰	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۴۵۲
روش EGLS (رفع اثرات احتمالی ناهمسانی واریانس)		مقدار دوربین - واتسون		۲/۳۵۴

۶. نتیجه گیری

پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین کمیته حسابرسی با کیفیت گزارشات مالی در نمونه‌ای متشکل از ۸۲ شرکت طی بازه زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ پرداخت. نتایج حاصل از برازش مدل تحقیق، حاکی از وجود رابطه معنی‌دار و مثبت بین کیفیت افشای گزارشگری مالی با کمیته حسابرسی دارد. این نتیجه با نتیجه تحقیق کاللیکار (۲۰۱۷) همراستا است. به موقع بودن گزارشات، به عنوان ویژگی کیفی مهم اطلاعات مالی، همواره از موضوعات مهم ادبیات گزارشگری مالی بوده و مورد توجه و تأکید نهادهای حرفه‌ای، مراجع قانونی و استفاده کنندگان اطلاعات مالی است. بازارهای تجاری و استفاده کنندگان اطلاعات تجاری به شرایطی احتیاج دارند که شفافیت مراحل گزارشگری را افزایش دهند زیرا امروزه گزارشگری تجاری با انبوهی از مشکلات مانند ناکارایی تجزیه و تحلیل نامناسب، انتشار نامناسب اطلاعات تجاری در بین استفاده کنندگان روبرو است. بنابراین دستیابی به یک سامانه گزارشگری تجاری مناسب برای حل این مسایل و ناکارایی‌ها بسیار مهم است از طرف دیگر با رشد تکنولوژی و ایجاد فناوری‌های نوین شاهد تغییرات در شیون مختلف زندگی بشر هستیم. اینترنت به عنوان یکی از مهمترین جلوه‌های پیشرفت بشر در طی سالهای اخیر گزارشگری مالی را تحت تأثیر قرار داده است. با توجه به نقش انکارناپذیر گزارش دهی موسسات تجاری بر سازمان بورس و اوراق بهادار و تأثیر آن بر عرضه و تقاضای بازار مخصوصاً بازار بورس و اوراق بهادار، بسیاری از موسسات از ارائه اطلاعات و گزارشات صادقانه سرباز زده و اقدام به دستکاری قیمت‌ها کرده و شفاف سازی اطلاعات را دستخوش تغییر می‌کنند. از این رو برای دسترسی به اطلاعات دقیق‌تر جهت استفاده تصمیم گیرندگان باید به دنبال راه حل مناسبی بوده و اطلاعات را سریعتر در اختیار استفاده کنندگان قرار داد. استفاده از گزارشگری مالی اینترنتی در بین شرکتهای عضو بورس می‌تواند مشکلات کیفیت گزارشگری را کاهش دهد (رمضانپور و همکاران، ۱۳۹۶).

از ویژگی‌های کیفی گزارشگری مالی می‌توان به ارائه به موقع صورت‌های مالی حسابرسی شده اشاره کرد. تأخیر در ارائه صورت‌های مالی حسابرسی شده باعث می‌شود تا گزارش‌های مالی به موق در اختیار استفاده کنندگان قرار نگیرد. این موضوع کاهش محتوای اطلاعات مالی را در پی دارد. از طرفی سرمایه‌گذاران نیز فعالیت‌های معاملاتی در اوراق

بهادار را تا زمانی که اطلاعات مالی منتشر گردد، به تعویق می‌اندازند. بنابراین، چارچوب حاکمیت شرکتی در شرکت-ها، بویژه کمیته‌های حسابرسی باید اطمینان حاصل کنند تا موارد بااهمیت گزارشگری مالی از جمله اطلاعات مالی و نظارتی مربوط به سرمایه‌گذاران اصلی و دیگر سهامداران در زمان ممکن تهیه شود (سلطانا و همکاران، ۲۰۱۴).

۱.۶. پیشنهادهایی بر مبنای یافته‌های پژوهش

۱. به سازمان بورس اوراق بهادار پیشنهاد می‌شود تا نظام راهبری را به منظور شفافیت بیشتر اطلاعات به شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار لازم الاجراء نماید. همچنین به صنایع و شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار پیشنهاد می‌گردد تا سیستم حسابداری خود را به منظور ارسال به موقع اطلاعات حسابداری و شفافیت بیشتر اطلاعات بهبود ببخشند.
۲. با افزایش میزان افشای اطلاعات از یکسو هزینه معاملات سهام کاهش یافته و از سوی دیگر، با افزایش میزان افشای در گزارشهای سالانه، بازار سهام شرکت شفاف‌تر شده و این امکان را فراهم می‌نماید که با کاهش ریسک عدم اطمینان، نرخ مورد انتظار سهامداران و در نهایت هزینه سرمایه کاهش یابد. به بیان بهتر، بهبود کیفیت افشای شرکتی باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی شده و در نتیجه به کاهش هزینه سرمایه منجر می‌گردد.
۳. به سازمان بورس و اوراق بهادار پیشنهاد می‌شود که از طریق ایجاد مشوق‌هایی برای افشای زودتر اخبار یا از طریق حمایت و تقویت فعالیت‌های طبیعی بازار، مانند حمایت از تحلیل‌گران مالی و مؤسسه‌های سرمایه‌گذاری و آموزش کارگزاران و سرمایه‌گذاران بالفعل و بالقوه، زمینه را برای تحریک مدیران به افشای سریع‌تر اخبار بد فراهم کنند. همچنین به سرمایه‌گذاران و سایر بازیگران بازار سرمایه پیشنهاد می‌شود که در تصمیمات سرمایه‌گذاری خود، به موضوع افشای کمتر در زمان افزایش قیمت، توجه کنند.
۴. پیشنهاد می‌شود که سازمان بورس اوراق بهادار با وضع قوانین سخت‌گیرانه، از جمله الزام شرکت‌ها به ارائه اظهار نظر کلی حسابرس نسبت به منطقی بودن پیش‌بینی‌ها، وضع استانداردهای مربوط به افشا و امثال آن، مانع از افشای گزارش‌های ضعیف شوند. همچنین به سرمایه‌گذاران و سایر بازیگران بازار سرمایه پیشنهاد می‌شود که در تصمیمات سرمایه‌گذاری خود، به موضوع گزارش‌های خوش‌بینانه در زمان کاهش قیمت، توجه کنند.
۵. برای دستیابی به کیفیت مناسب حسابرسی، فراهم نمودن تمهیدات لازم برای بزرگ شدن یا ادغام مؤسسات، استقرار نظام کنترل کیفیت اثربخش در حرفه حسابرسی، فرهنگ سازی و آموزش ذینفعان در خصوص حسابرسی، کمک به تأمین ابزارها، چک لیست‌ها و نرم‌افزارهای مناسب، افزایش پاسخ‌خواهی از مدیران شرکتها در خصوص کیفیت گزارشگری مالی، پیگیری استقرار سیستم کنترل‌های داخلی و کمیته حسابرسی اثربخش در شرکتها، حمایت از مؤسسات در مقابل تعویض ناشی از کیفیت حسابرسی به سازمان‌ها کمک می‌کند.
۶. پیشنهاد می‌شود سرمایه‌گذاران در تصمیم‌گیری‌های خود، صرفاً وجود کمیته حسابرسی را به عنوان معیاری برای افشای مناسب اطلاعات مدنظر قرار ندهند. بلکه تمام ویژگی‌های کمیته را در نظر بگیرند. سیاستگذاران و استانداردهاگذاران حسابداری، برای مدت خدمت اعضای کمیته حسابرسی، دوره ثابت و مناسب از ۲ تا ۵ سال را به منظور اطمینان از ثبات کاری اعضا در کمیته حسابرسی و اثربخشی بیشتر آنها تعیین نمایند.

۷. پیشنهاد می شود که شرکتها با به کارگیری سیستمهای کنترل داخلی و سیستم حسابرسی داخلی قوی، در افزایش شفافیت گزارشگری مالی خود قدم بردارند.

۲,۶. محدودیت های پژوهش

۱. اقلام مندرج در متن صورت های مالی بواسطه آثار تورم تعدیل نشده است و از آنجا که واحدهای تجاری زمان های متفاوت تأسیس دارند و اقلام دارائی های خود را در زمان های مختلف تحصیل نموده اند، لذا کیفیت قابلیت مقایسه ای اقلام می تواند بر نتایج تحقیق اثر گذارد و تعمیم نتایج را با محدودیت هایی همراه سازد.
۲. نبود داده های مورد نیاز و قابل اتکا برای محاسبه متغیرهای تحقیق در مورد برخی از شرکت ها موجب گردید تا آن شرکت ها در دامنه شمول نمونه آماری قرار نگیرند.
۳. محل انجام تحقیق شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است و نتایج آن را نمی توان به شرکت های خارج از بورس یا شرکت هایی که بعد از تاریخ تحقیق وارد بورس شده اند، تعمیم داد.
۴. دوره زمانی تحقیق می تواند بر نتایج تحقیق تأثیر گذار باشد، بنابراین قابل تعمیم به زمان بعد و قبل از تحقیق نیست.

References

- Abdi, M. H., & Mottaghi, A. A. (2016). Profile of the authors of the article Investigating the relationship between the existence of audit committees and the quality of information disclosure. Fourth International Conference on Applied Research in Management and Accounting, pp 1-17 (in Persian).
- Accounting Standards Development Committee (2016). Second Edition, Tehran, Auditing Organization Publications (in Persian).
- Akeju, J, B., & Babatunde, A, A. (2018). Corporate Governance and Financial Reporting Quality in Nigeria. International Journal of Information Research and Review, 4(2), 3749-3753.
- Akhgar, M. O., & Karami, A. (2014). Firm Characteristics and Financial Reporting Quality of Quoted Listed Companies in Tehran Stock Exchange. Journal Of Iranian Accounting Review, 1(4), 1-22 (in Persian).
- Alavi Tabari, S. H., & Asabakhsh, R. (2010). The Role of Audit Committee and Analysis of its Non-Establishment and Non-Application of this Committee in Iran. Journal of Accounting Advances 2(1), 155-177 (in Persian).
- Alsagli, R, A., & Mizdrakovic, V. (2016). The Auditors Perception on the Quality of Financial Reporting in Libyan Banks. International Journal of Applied Research, 2(5), 331-334.
- Al-Shaer, H., Salama, A., & Toms, S. (2017). Audit committees and financial reporting quality: evidence from UK environmental accounting disclosures. Journal of Applied Accounting Research, 18(1), 1-38.
- Alzeban, A., & Sawan, N. (2015). The impact of audit committee characteristics on the implementation of internal audit recommendations. Journal of International Accounting, Auditing and Taxation, 24, 61-71.
- Bolu, Q., Hasas Yeganeh, Y., Rahnamaye RoudPoshty, F., & Chahar Mahali, S. (2017). Pattern of accountants and auditors' approach to accounting standards and its impact on the quality of accounting information. Journal of Financial Accounting and Auditing. 9(33), 125-154 (in Persian).

- Brown, J., Falaschetti, D., & Orlando, M. (2010). Auditor Independence and Earnings Quality: Evidence for Market Discipline vs. Sarbanes-Oxley Proscriptions. *American Law and Economics Review*, 12(1), 39-68.
- Carrera, Nieves., Sohail, Tashfeen., & Carmona, Salvador. (2017). Audit committees' social capital and financial reporting quality. *Accounting and Business Research*, 1-41.
- Darabi, R., & Mohammadi, R. (2016), Investigating the Impact of the Audit Committee on Improving the Financial Reporting Process of Companies Listed in the Tehran Stock Exchange. *Comprehensive Conference on Management and Accounting Sciences*, 1-18 (in Persian).
- Kalelkar, R. (2017). Effect of Audit and Compensation Committee Membership Overlap on Audit Fees. *Asian Review of Accounting*. 25(1), 1-44.
- Kamaruzaman, A.J., Mazlifa, M.D., & Maisarah, A.R. (2009). The Association between Firm Characteristics and Financial Statements Transparency: The Case of Egypt. *International Journal of Accounting*, 18(2), 211-223.
- Kamyabi, Y., & Boozhmehrani, E. (2017). Audit Committee Characteristics, Quality of Disclosure and Proportion of Non-Executive Directors. *Journal of Empirical Research in Accounting*, 6(4), 191-218 (in Persian).
- Khodaei Valahzaghari, M., & Yahyaei, M. (2010). To Survey the Relationship between Financial Reporting Quality & Investment Efficiency in Tehran Stock Exchange. *Management Accounting*, 3(2), 1-15 (in Persian).
- Lari Dasht Bayaz, M., & Oradi, J. (2016). Characteristics of the Audit Committee and Audit Fee: Evidence from the Tehran Stock Exchange. *Experimental Accounting Research*, 6(22), 69-94 (in Persian).
- Mohamed Ali, B., & Younes, B. (2013). The Impact of Information Systems on user Performance: An Exploratory Study. *Journal of Knowledge Management, Economics and Information Technology*, 1-28.
- Ramezanzpour, I., Najafi, A. A., & Vali Pourhaighi, Z. (2017). A Review of Theoretical Literature the Impact of Corporate Governance and Company Characteristics on the Timeliness of Online Reports of Tehran Stock Exchange Member Companies. *International Conference on Management, Economics and Marketing*, 1-22 (in Persian).
- Soltana, N., Harjinder, S., & Vander, Z. (2014). Audit committee characteristics and audit report lag. *International Journal of Auditing*, 19, 57-130.
- Vershoor, C. C. (2008). *Audit Committee Essentials*. Published by John Wiley & Sons.